СВОБОДА

Політична, просвітна і господарська часопись.

Виходить що тиждня в суботу.

Редагує: Д-р СТЕПАН БАРАН.

ПЕРЕДПЛАТА: В Австрії й Угорщині: річно 6 кор., піврічно 3 кор., чвертьрічно 1.50 кор. Поодиноке число коштує у Львові 10 сот., на провінції 12 сот.
За границею „Свобода“ коштує на цілий рік: В Німеччині 6 марок; в Росії 3 рублі; в Америці 2 доляри.
Адреса Редакції і Адміністрації: „СВОБОДА“, Львів, Ринок ч. 10., II. поверх.

Ч. 33. ЛЬВІВ, субота, дня 12. серпня 1916. Рік XX.

Прилучене Холмщини до Польщі.

Начальна Команда австро угорської армії окремим розпорядком прилучила Холмщину до Польщі. Про се повідомила дня 7. червня 1916 р. воєнна австро-угорська пресова кватира ось так:

„Розпорядок начального команданта армії з 5. червня с. р. розширяє військове люблинське генеральне губернаторство на повіти: холмський, грубешівський і томашівський та тим самим лучить в одностайну адміністраційну одиницю область бувшої холмської губернії з другими частями Конгресової Польщі, які заняли австро-угорські війска.

„Розпорядок сей йде на зустріч бажаню, що пливе з серця польського народу, котрий відчував як удар відлучене Росією Холмщини від Польського Королівства“.

Сим розпорядком прилучено отже давну холмську губернію або по нашому Холмщину до Польського Королівства і сказано там що она є теж одною з земель Польщі.

Що-ж се за земля та Холмщина? Вона положена на північний схід від Львова; через ню перепливають галицькі ріки: Сян і Буг і проходять нею ті ж самі гори, що починають ся коло Львова. Тими ріками і горами холмська земля злучена в одну цілість з теперіщною північно східною Галичиною, отже українською землею. Полуднева часть холмської землі має богато чорнозему, північна має менше родючу землю за те в ній дуже богато лісів.

Холмською називає ся та земля від Холма, найбільшого в ній міста. Місто се дуже старе; воно побудоване за давних наших княжих часів. Наш український король Данило переніс до Холма столицю своєї держави в 1235 році. В XIV. столітю попав Холм під власть Польщі а в р. 1648. гетьман Богдан Хмельницький добув його назад від Польщі. В часі першого розбору Польщі Холм припав Австрії. В році 1812 підчас наполеонської великої війни заняли його російські війска. Під Росією оставала Холмщина безперервно і була прилучена до тої части давної Польщі, котру забрала Росія. Щойно в році 1912. виділила Росія Холмщину із своїх польських земель і утворила з неї окрему губернію.

Яка ж була причина того виділеня Холмщини з польських земель? Холмщина як вже сказано перше була за давних часів українською землею, в якій мешкала така людність як у нас н. пр. в східній Галичині. Та вона межувала з польськими землями і до неї підносила давна Польща своє право, тому, що її колись від наших князів добула. І коли з польськими землями перейшла під Росію і Холмщина, то Поляки хотіли приєднати для себе тамошнє населенє. Приходило їм се дуже легко. В Холмщині в українського населеня була широко розповсюднена греко-католицька віра такаж сама як у нас, галицьких Українців. Та сеї віри не признавала Росія і вірних греко-католицької церкви переслідувала. Щоби охоронити ся перед тими переслідуванями Українці греко-католики

принимали римо-католицьку віру. Майже всі римо-католики, які в холмській землі були ще з часів давної польської держави, були Поляками і наші українські селяни, що приймали римо-католицьку віру наближали ся вірою до Поляків а з часом ставали Поляками. Таким робом перейшли на римо-католицизм і стали Поляками десятки тисяч наших українських людий.

Щоби тому запобігти, російське правительство законом з 12. червня 1912 р. вилучило Холмщину з польського краю і сотворило з него окрему холмську губернію. Але тепер почало ся в тій землі для українства друге лихо: російське правительство стало силою наших людий навертати на православіє а дальше хотіло разом з вірою вирвати у них і душу: забрати у них їх власну народність і зробити з них Москалів. І знова пішли на наших людий там насильства і переслідуваня.

В році 1915. заняли Холмщину австро-угорські війска. Вона була під управою окремих воєнних властий аж в червни сего року

Іван Франко.

З „Листа до Стефанії“.

Коли почуєш як в тиші нічній
Зелізним шляхом стугонять вагони,
А в них гуде, шумить, пищить мов рій,
Дитячий плач, жіночі скорбні стони,
Важке зітханє і гіркий проклін,
Тужливий спів, дівочі дісканти,
То не питай: Сей поїзд — відки він?
Кого везе? Куди? Кому в здогін?
Се емігранти.

Коли побачиш на пероні десь
Людий мов оселедців тих набито,
Жінок худих, блідих, аж серце рвесь,
Зівялих, мов побите градом жито,
Мущин понурих і дітий дрібних
І купою брудні, старії фанти
Навалені під ними і при них,
На лицях слід терпінь, надій марних —
Се емігранти.

Лист із Бразилії.

Сусіди любі! Пише вам Олеся.
Ми всі здорові й добре нам веде ся.

Сім місяців отсе мовчали ми,
Аж на кінци мандрівки стали ми.

Серед лісів тут живемо в бараці
І маємо страшенно много праці.

Рубаєм дерева на сяжень грубі —
Одно два дни довбем, сусіди любі!

За рік оттак чень буде чистий морг,
То будем сіять. Живемо на борг.

Боргує нам уряд, покіль до свого,
Кукурудзи, бульбу, сіль — і більш нічого.

Не розлучали нас і на пять хвиль...
До міста маємо пятнацять миль.

В лісах, під горами... Та ми не ропчем,
Дорії нема, стежки, дасть Біг, протопчем.

Та ви цікаві, як нам до води
Доїхалось, а потім аж сюди.

До Відня їхали спокійно в купі;
У Відни нас три дни держали в цюпі.

Пустили нас, лиш пан якийсь від нас
Сім срібла взяв, що підписав нам пас.

З Понтеби завернули нас до Грацю,
Там три неділі мали з нами працю.

Писали до Стрия, Мостів і Кут,
А нам казали: „Зачекайте тут!“

Палазя там умерла від уроків,
А лікар Німець мовив: „З браку соків“.

Івась умер напевно від нічниць,
А лікар мовив: „Не плетіть дурниць!“

Та як ще Гриць, Оксанка, Рузя вмерли, —
Пустили нас: „Ідіть куди наперли!“

До моря ми добрались без біди,
Лиш що до нас присілись два жиди

І видурили від Баланди й Хмиза
По десять ринських за якісь авіза.

Та на одній пересідці якось
Згубив ся і пропав Юрків Антось.

прилучено її знова згаданим розпорядком австро-угорської армії до Польщі.

Український нарід все память і буде памятати про своїх синів, які заселюють холмську землю. Мешкає їх там 463.902 люда на 896.315 душ, отже більше як половина цілої людности. Крім того є там Поляків 268.053 душ, (не ціла трета часть усеї людности), Жидів 135.238, инших народностий 29.123, з того 27.390 Німців. До Холмщини належать отсї повіти: холмський, влодавський, константинівський, більський, білгорянський, грубешівський, замостьский, томашівський.

Крім того, що холмську землю замешкує наше українське селянство, вона ще дорога для нас тим, що Холм є для українського народу святим памятним містом: тут колись царювали наші українські князї і королї і тут похоронені їх тлінні останки. Тепер коли Холмщина прилучена до Польщі, вона для нас тим дорожша і будемо мати обовязок працювати для неї з подвоєною силою.

По другім році війни.

Відручне письмо цїсаря.

„Wiener Ztg.“ оголошує отсе Найвисше власноручне письмо Цїсаря:

Любий графе Штірк!

Вдруге вертає річниця днів, в яких непереєднані замисли неприятелів приневолили нас до війни. [illegible]

Хоч жаль менї, що так довго тревають важкі допусти наложені на людство, то прецї погляд в минуле, на тяжкі змаганя, які все на ново оправдують мою віру в непобідиму силу монархії, дає менї велике вдоволенє.

Мої дорогі народи, гідні своїх хоробрих синів, які в тіснім звязку з військами наших славних союзників по геройськи зустрічають все новий напір перемоги, також і в дома доповнюють з запалом ту міру служби обовязкови, що відповідає сьому великому, поважному часови. Злучені одною могучою волею побіди приносять вони з мужеською рішучістю кожду жертву, якої домагаєть ся запевненє будучого чесного і довго треваючого мира. З добрим зрозуміннєм заряджень, потрібних для добра вітчини, зносять вони обмеженя, які стали ся необхідними наслідком війни і нівечать зрадливі наміри наших неприятелів, котрі мають пляново загрозити істнованю населеня, що не бере участи у війнї.

Моє серце з батьківським співчутєм ділить з кождим поодиноким із своїх вірних журу, яка їх давить, а яку вони так бодро зносять, біль по упавших, неспокій про дорогих в полї, перешкоду в обильній на овочі мирній працї, діймаючі утрудненє всїх житєвих услівій. Одначе на основі величних досвідів двох літ війни з цїлою вірою споглядаю в будучність, яка постепенно тепер чим раз більше дозріває, щасливий свідомістю, що мої хоробрі народи справді заслугують на побіду, із смиреною надією, що їм ласка і справедливість Провидїня її не відкаже.

В сих поважних, а богатих надіями памятних днях, почуваю потребу того, щоби людність на ново дізнала ся, що незменшене нїколи свідоцтво її патріотичної жертвенно сти, наповняє мене гордою радістю, та що вдячним серцем признаю її хоробре становище, яке дає запоруку остаточного успіху.

Поручаю Вам оповіщенє сього населеню, в Моїм Імени.

Відень, дня 31. липня 1916.

Франц Йосиф, власноручно.

Штірк вл. р.

Угорський правительственний дневник оголошує рівнозвучне Найвисше власноручне письмо до президента мінїстрів гр. Тиси.

Німецький цїсар про другі роковини виповідженя війни.

Німецький цїсар вислав до канцлєра Бетмана-Гольвега письмо з нагоди других роковин вибуху війни, в якім підчеркає безпримірне геройство німецького народу в його дїлах і зношеню терпінь та заявляє, що фльота і військо добули собі разом з вірним, хоробрим союзником в наступі і обороні, найвисшу славу. Цїсар згадує опісля про славний день Скагерраку і про геройство мущин і жінок в дома та про працю сих, які днем і ночю безнастанно творять, щоби заосмотрити братів, що бють ся в стрілецьких ровах і на мори у все потрібне. Надія неприятелів, випередити Німеччину у виробі муніції і виголодити її завела. Божа ласка нагородила труд селянина на нивах Німеччини богатим жнивом, як сього сподївано ся.

Цїсар кінчить: Важкі ще дїла перед нами. Що правда, по двох лїтах страшної воєнної бурі відзиваєть ся в кождім людськім серцї туга за соняшним проміннєм мира, та війна тягнеть ся дальше, тому що кличем неприятельських володїтелів ще й нинї є знищенє Німеччини. Виключно на наших ворогів спадає вина довгого проливу крови. Нїколи не покинула мене сильна віра, що Німеччина мимо переважаючого числа противників є непобідима і кождий день скріпляє сю віру на ново. Нарід знає свою силу і вірить в поміч Бога. Тому нїщо не зрушить його рішучости і витревалости. Вольними, безпечними і сильними хочемо жити серед народів світа. Того права не вільно нікому нам забрати і нїто нам його не відбере.

Німецький цїсар видав маніфест до німецької оружної сили на суші і на мори, в якім говорить про побіди мимо величезної переваги неприятелів. Цїсар висловлює надію, що військо і фльота все будуть навіяні духом вірности в сповненю обовязку супроти вітчини і несхитною волею побіди, як першого дня війни.

Загальна Українська Рада.

Відень, 1. серпня.

Засїданє Загальної Української Ради, XXII з черги, відбуло ся у Відни в днях 4. і 8. липня під проводом голови д-ра Костя Левицького. Ось з незалежних причин опізнене звідомленє про наради:

Голова здав звіт з дїяльности Президії З. У. Р., котра відбула в останних часах конференцію з намісником ген. Діллєром, де обговорено, передусїм господарскі справи відбудови краю, університетську справу, справу пресової цензури, громадських начальництв у східній Галичинї, внїшної урядової мови в адмінїстраційних урядах, та домаганя на полї народного і середного шкільництва. Намісник обіцяв узглядити домаганя Президії З. У. Р.

Про усї ті справи Президія відбула також конференцію з мінїстром внутрішних справ кн. Гогенльоге.

На домаганя „Сільського Господаря“ Президія З У. Р. відбула разом з Президією Сільського Господаря конференцію у мінїстра рільництва, на котрій обговорено акцію годівлї худоби, справи молочарскі і справи торговельного обороту худоби. Вислїд конференції був вдоволяючий.

Дальше повідомив Голова Раду, що в останніх часах вигринула в посольських кругах гадка, щоби не нарушуючи в нічім круга діланя З. У. Р., утворити для полагоджуваня ріжних народних справ українського народу нове політичне тіло: „Загальну українську парляментарну репрезентацію“, зложену з усіх послів до парляменту та членів палати панів

В Генові ми сім недїль шифу ждали,
За містом в норах як цигани спали.

Поганий край! Докучив голод нам,
І горячок понабирались там.

Сім штук дїтий, Онищиха й Чаплиха
І Хрущ старий там вмерли. Збулись лиха.

Було-б нас більш померло, бо якась
На нас італьська панї завзялась

І випросила в короля свідоцтво:
Держать їх, аж їм вимре все жіноцтво.

Хрест божий з нами! Певно се була
Якась безбожна упириця зла.

Бо справдї на жінок у тії доби
Ударили найгіршії хороби.

Та Бог наслав на тую злюку бич:
Попавсь нам лепський Руснaчок-панич,

Списав він лист від нас слїзми облитий
До їх там королеви Маргарити.

Все розповів: як нас тут трясця бє,
Як відьма нічю кров жіночу пє,

Що тут дїтий без корму сохне й плаче,
Як з відьмою король у гречку скаче...

І помогло. Пустили нас як стій,
Урвало ся поганій відьмі тій.

А як ми вже на корабель сїдали,
То панича від нас арештували,

Немов би то він ошуканець єсть.
Він нам шепнув: „Се злої відьми месть!

„Мовчіть, бо пропадете всї до чиста!“
Ми — ша! Пропало наших ринських триста.

По морі ми плили без злих пригод,
Лиш хорував погано весь народ.

На морі вмерло девять штук народу;
Їх замість погребу метали у воду.

Най Бог боронить від такої тьми,
Як матері ридали за дїтьми,

Коли їх риби довгі мов ті бальки,
Зубаті, чорні рвали на кавалки!

В Бразилії ми теж зазнали зла:
Пропасниця лиха на нас зайшла.

Три місяцї чекали ми на квіти:
Три хлопи вмерли тут і три кобіти.

Пять хлопців до услуг продали ми,
А сім дївчат пішло в такі доми.

Про хлопців доси ми не мали вісти,
Дївчата раді: є що пити й їсти.

Щож ще писать вам? Тут новин ще гук.
Пять душ нам доси вмерло від гадюк.

Тут по лїсах блукають дикі люди,
Бють наших і їдять. І нам мабуть те буде.

Та може дасть нам Бог іще піднять ся.
Було нас сорок, є ще вісімнацять.

Одно лиш жаль, що вже по руськи тут
Молить ся нї балакать не дадуть.

Га, щож, коли так острий ферлядунок,
Хай буде й так! Який нам тут ратунок?

Сим кінчимо. Прощайте! Ждіть від нас
Звісток, як нам заблисне лїпший час.

української народности. В сій справі відбули ся вже конференциї, в яких взяли участь д-р Кость Левицький, Ю. Романчук, С. Вітик, д р К. Трильовський і член палати панів проф. д р Горбачевський.

Над отсим звітом розвинула ся широка дебата, в котрій взяли участь: д-р Томашівський (як гість), д-р Колесса, А. Жук, Лев Левицький, д-р Цегельський, Яр. Весоловський і В. Темницький, при чім посол Цегельський поставив ряд резолюций. В голосованю принято звіт Президії до відома і поручено Президії на основі резолюций п. Цегельского: 1) поробити вказані там кроки у відповідній порі, 2) уложити і оголосити комунікат в державній і заграничній пресі.

II. На основі реферату проф. Боберського принято до відома вироблений Українською Боєвою Управою статут Товариства опіки над українськими Січовими Стрільцями, якого задача буде опікувати ся немічними інвалідами) українських Січових Стрільців і членів Гуцульського відділу добровольців з Буковини та їх родинами, та рішено поручити У. Б. Управі, щоби внесла статут до затвердження властий і впровадила товариство в житє.

III. Принято до відома звіт А. Жука про українське шкільництво на Волині, про праці „Бюра культурної Помочи" у Львові в справі українсього шкільництва, про фонди, зложені українською суспільністю на сю ціль, і їх ужитє та рішено візвати „Бюро культурної Помочи", щоби на далі вело свою успішну і хосенну діяльність в сій области.

IV. Принято до відома касовий звіт Української Боєвоє Управи, предложений скарбником У. Б. У. Ів. Боберським при чім ухвалено бажанє, 1) щоби У. Б. Управа дбала в ширшій мірі про духове образованє У. С. Стр. і щоби на сю ціль прибільшила фонди, 2) щоби розвинула ширшу діяльність у виданництвах літературних та ілюстраційних, 3) щоби понехати невідповідну назву „Скарб Українських Січових Стрільців", а уживати властиву: „Скарб Української Боєвої Управи У. С. С."

Світова війна.

Завзяті бої, які тревають дальше

на російськім фронті

не зменьшили ся. Одна велика битва веде ся на тім фронті над рікою Щарою, друга на Волині на захід від Луцька, трета в околицях Бродів, четверта битва треває над Дністром, а пята в буковинських горах, недалеко угорської границі. В области Луцька напирають Росіяни найбільше в напрямі на Ковель, бо тут є зелізнича стація, на якій сходить ся богато зелізничих шляхів. Перед завзятими наступами переважаючих неприятельських сил відступили тут австро-угорські і німецькі війска в одним місци за ріку Стоход, опорожнивши непригоже для оборони коліно, утворене тою рікою Після того насту пали тут Росіяне ще завзятійше та вже не могли дальше посунути ся наперед.

В области Бродів продовжала свої наступи армія Сахарова. Тут вели ся кріваві боротьби спершу коло Радивилова і Лешнева; супроти переваги неприятеля відійшли союзні війска з над ріки Липи над ріку Бовдурку. Над сею річкою і коло Берестечка боєва діяльність не зменшала ся. Найзавзятійші бої розгоріли ся коло Бродів, які вкінци австро-угорські війска опорожнили і стоять тепер на полудне від Бродів.

Сильні російські наступи були також звернені проти становищ союзних військ на полудне від Дністра а в північнім напрямі від Дністра проти получення між фронтом Стрипи і Коропця. Дуже кріваві були приступи на укріплений край села Молодилова, яке удержали мимо неприятельського барабанного огня Хорвати. Протягом трьох днів і трьох ночий не вспіли Росіяни продерти ся сюди шляхом до Отинії. На північ відти наступали Росіяни між зелізничим шляхом Коломия-Станиславів і Дністром. Їх найблизшою цілию був Товмач, який є получений бічною зелізничою лінією з головним шляхом Гусятин-Станиславів. Перші наступи почали ся після сильного артилерійського приготовленя на цілім фронті від Молодилова по Горигляди, з окрема на села Олешу і Озеряни, відки ведуть добре удержані дороги до Товмача. Тут розбили ся всі масові наступи Росіян. На Товмач далі бють російські гармати та союзні війска держать ся кріпко на своїх становищах. Атакують також Росіяни не меньше сильно австро угорскі і німецькі війска здовж зелізничого шляху який іде через Бучач і Монастириска до Станиславова.

На схід від Монастириск переходять стрілецькі рови і дротяні перешкоди армії Ботмера через зелізничий вал, та загинають ся ід горішній Стрипі. Се загненє фронту будить у Росіян надії не тільки на Станиславів, а й на Львів і тому то вони масами і все свіжими силами зривають ся тут до приступів. В триденівій боротьбі німецькі і австро-угорські війска держали ся хоробро проти неприятельської переваги; тисячі убитих Росіян вкривали поле перед нашими становищами і дротяними засіками. Ні один російський жовнір не дійшов до наших ровів.

Росіяни на цілім східно-галицькім фронті уживають японської муниції та стріляють тут не тільки полевими гарматами, а й тяжкою артилєрією (мерзерами) 18 цм. калібру. Щоби скріпити менше вартні відділи, доповняють тут загальне ополченє молодими війсками сибірськими, кавказькими, гардейськими.

В Карпатах ведуть ся дальше боротьби малих відділів. Коло Делятина союзні війска почали успішні наступи на Росіян в послідних днях.

На галицький фронт прийшли в поміч союзним арміям турецькі війска.

В послідних днях стала ся важна зміна в команді німецьких і австро угорських військ на російськім фронті. На основі згідної волі австрійського і німецького цісаря став верховним командантом на східнім фронті над кількома німецькими і австро угорськими арміями славний німецький вожд, генерал полевий маршалок

Гінденбург.

Весь спосіб команда над великою частию того фронту від Риги до Бродів є в одних руках Гінденбурга, чим скріплено одностайність проводу і воєнних ділань на тім фронті. Союзні армії від Бродів аж до Карпат є під проводом австро угорського престолонаслідника Архикнязя Карла.

На французькім фронті

Англійська офензива треває дальше. Німецький мур стоїть досі незахитаним. Під Верденом шаліє вже пятий місяць кривава битва. Околиця представляє страшний вид. Всьо що там було на землі, доми, дерева, збіже нині не істнує. Земля там, се одно чорне, переоране ровами і ямами цвинтарище. Жовніри тепер закопали ся в підземних хідниках і веде ся між Німцями і Французами підземна боротьба. Раз-у-раз хідники ті розсаджують мінами одні другим. Тепер ведуть ся зажерті бої за важний форт під Верденом, Тіомон.

На італійськім фронті.

Ведуть Італійці дальше свою офензиву, щораз то в иньшім місци. Дотепер не пішли вони вперед.

На турецькім фронті.

Бої в Арменії і Персії. Росіяни вспіли заняти місто Ерзінгіян.

На балканськім фронті

готовить ся армія зложена з Французів, Англійців і Сербів під командою генерала Сарая до офензиви.

Звіти австро-угорського ґенерального штабу.

Війна з Росією.

(1|8). Боротьба під Молодиловом, на північний захід від Коломиї і вчера покінчили ся без ніякого успіху для неприятеля. Його наступи розбили ся.

Під Бучачем боєва діяльність коло полудня зменшила ся. Коло Велесенева нічний наступ Росіян відперто.

Також на південний захід і на захід від Луцька противник приневолений був своїми незвичайно великими втратами перервати свої наступи; за те він на північ від горішної Турії, в коліні Стоходу коло Кашівки і на північ від зелізниці, що йде з Сарнів до Ковля ішов дальше завзятими приступами. Його всюди по части вже в огни, по части в рукопашнім бою відкинено. На північно-східнім фронті, на південь від Припеті в липни полонили ми загалом 90 російських офіцирів, 18.000 жовнірів і добули 70-сять машинових крісів.

(2|8). Положенє не змінило ся.

В східній Галичині на південний захід від Бучача, коло Вишнівчика і в південній, південно-західній і західній стороні Бродів не вдало ся кілька російських наступів, по части сильних.

Так само розбили ся всі зусиля ворога проломити фронт союзників між горішною Турією і зелізницею з Рівного до Ковля — на опорі військ австро-угорських і німецьких.

Така сама доля стрінула врешті кілька сильних наступів ворога коло Кашівки, в коліні, яке зачеркує Стохід.

(3|8). Коло Велесенева наші війска зовсім викинули назад ворожий відділ, котрий вдер ся був у наші рови на вузкім кусни нашого фронту. Армія Бема відперла на південний захід і на захід від Бродів кілька наступів.

Також на лінії зелізниці з Сарнів до Ковля і над долішним Стоходом розбили ся російські наступя.

Зрештою поводив ся ворог вчора значно спокійнійше, що передовсім можна пояснити його висшими над всю міру втратами.

(4|8). На захід від горішної Молдави і над Чорним Черемошем, на правім крилі фронту армії, утвореної під приказами полевого маршалка поручника архикнязя Карла Франца Йосифа розвивають ся нові бої, успішні для союзних військ.

В середині і на лівім крилі фронту архикняззя не стало ся нічого особливого.

Під Залізцями неприятель заатакував наші становища. Його відперто. Боротьби ще тревають.

В области армії ген.-полковника Терешіянського наша кінпота в рукопашнім бою відперла приступ.

Один з наших наступів в сій области оноді струтив неприятельський біплян Фармана.

На захід від Кашівки над Стоходом вчера перед полуднем зломано сильний російський наступ. По полудни повело ся непри-

ятелеви новим наступом вдерти ся в наші лінії коло Рудки. Німецькі австро-угорські баталіони, що швидко наспіли, та части польського легіону вечером зовсім відкинули Росіян.

На південь від зелізниці Сарни-Ковель війска генерала Фата відперли сильний російський наступ.

(5|8). Сили, які належать до фронту Архикнязя Карла і бють ся в Карпатах також, вчора посунули ся вперед; полонено 325 Росіян, добуто дві гармати. Боротьби поширили ся до околиці Делятина.

На північний захід від Залізців, на полуднім крилі фронту повело ся неприятелеви в кількох місцях переправити ся через низ Серету. Його відперто і тільки в одній точці бій наших війск ще непокінчений.

Дальше на північ не стало ся нічого нового.

(6|8). Фронт війск полевого маршалка поручника Архикнязя Карла: В области верха Капул розбили ся численні російські наступи. На південь від Яблониці і Татарова поступають вперед австро-угорські і німецькі війска мимо сильної неприятельської оборони.

Армія генерала полковника Кевеша відперла на південний захід від Делятина сильні російські наступи. Дальше на північ ніяких особливих подій.

Фронт війск генерала полевого маршала Гінденбурга: Коло Залозців ведуть ся завзяті і змінні бої на західних стоках долини Серета. Союзні війска під проводом генерала Фата в битвах побідно покінчених коло Зарічча на південь від Стобихви полонили 4 російських офіцирів, 300 жовнірів і 5 машинових карабінів.

(7|8). Фронт архикн. Кароля. На Буковині положенє незмінене. В східній Галичині в Карпатах довів учорашний день до здобутя російських становищ на горбах коло Яблониці, коло Ворохти і на захід Татарова. Армія ген. Кевеша відперла в околиці по обох сторонах Делятина численні наступи значних сил. Також на північ на крилі Ботмера не вдали ся відокремлені рос. наступи.

Фронт Гінденбурга. Коло Вертелки і Залізців ведеть ся завзята боротьба за кожду пядь землі. Підчас боїв за фільварок Тростянець (на захід Залізців), за який була зажерта боротьба і який від вчора попол. знов є в наших руках, Росіяни лишили богато полонених в наших руках. На південь від Стобихви над Стоходом ударемнено російські проби переправи.

Війна з Італїєю.

(1|8). Нічого замітного.

(2|8). Положенє не змінило ся.

В Дольомітах на схід від сідла Сіф відперто наступ двох італійських компаній.

(3|8). В часі дрібнійших успішних підприємств піймано у відтинку Борколя 140 Італійців, серед них двох офіцирів, і здобуто два маш. кріси.

На горах на півд. захід від Паневеджа відперто 1. с. м. знов два італ. баталїони серед дуже тяжких втрат неприятеля.

Зрештою ніяких особливих подій.

(4|8). Положенє не змінило ся.

В кількох відтинках фронту над Сочею неприятельська артилерія вчера розвивала значну діяльність.

(5|8). В південній части височини Добердо вчора вивязали ся нагальні бої. Неприятельський огонь артилерійський, як вже в посьлїдних днях більшав, о годині 10 перед полуднем дійшов у відтинку Монте деі Сеі Бузі, гірський хребет Монфальконе, до найбільшої сили. Після безперервного чотиродинного огня масового о годині 2 пополудни почали ся наступи італійської піхоти. Перші зусиля неприятеля вийти із захистів розбили ся серед знаменитого ділання хороброї артилерії. Проте повело ся неприятелеви протягом пополудня в кількох точках вдерти ся до наших становищ. Завдяки хоробрости нашої піхоти в рукопашнім бою знова всюди його відперто так, що о годині 7 вечером ціле давне наше становище знова було в наших руках. О тій порі протиартилерийський огонь зменшив ся а до часу, коли стемніло ся, зовсім затих. Що найменше 7 італійських полків взяло участь в сім невдалім приступі. Полонено 230 нераненых жовнірів і добуто два машинові кріси. Північна часть височини і примісток Гориції протягом дня теж були в сильнім огни артилерійським. В Каринтиї кріваво відперто на Плекен наступ трьох італійських компаній і на східнім фронті в Тиролі наступ бригади на верхи Панневеджо. Наші летуни з успіхом обкинули бомбами Бассано.

(6|8). На фронті Сочі тревав дальше сильний артилерійський огонь з незменшеною нагальністю проти примістка в Гориції та височини Добердо. Поодинокі наступи проти наших становищ на схід від Редіпулії і коло Сельц відперто. З приводу вчерашного острілюваня потерпіло богато місто Гориція. Шпиталь милосерних братів знищений цільним стрілом, богато осіб убитих. На тирольськім східнім фронті стоять наші становища на височині в области Панневеджо постійно в сильнім артилерійськім огни. Поодинокі наступи італійських баталїонів розбили ся серед найбільших неприятельських втрат. На південь від Вальсугана в короткім приступі наших відділів полонено 2 офіцирів і 176 жовнірів і 5 машинових крісів.

(7|8). Вчора рано знов розпочав ся завзятий огонь артилерії на фронті Сочі від примістка Тольмайну до моря. По многогодиннім надзвичайно сильнім острілюваню наступили Італійці о 4 год. поп. в богатьох місцях примістка Гориції і височини Доберда. І так вивязали ся зажерті бої на Монте Саботіно коло Павма і на Монте Сан Мікеле, котрі тягнулись цілу ніч і доси не покінчені. Протинаступи наших війск відобрали знов більшу часть ранійших становищ, зовсім знищених стрілами, які ворог здобув був у першім розгоні. Доси ми піймали 32 офіц. і 1200 мужви. Гориція постійно є в огни тяжкої артилерії, який викликав в місті кілька пожарів. З далеконосних пушок острілювано вчора також Сістіяно. На східнім фронті Тиролю кілька наступів на наші становища на горбах на північ Паневеджа не вдало ся.

Події на мори.

(2|8). Дня 1. серпня о год. $^{1}/_{2}8$ рано, ескадра зложена з 14 великих боєвих літаків італійських над Пірано пролетіла до Істрії. Поручник лінійного корабля Банфільд злетів на гідропляні в Трієсті, гнав ся за неприятельскою ескадрою над цілою Істрією, долетів до самої групи літаків типу Карпоні над Рекою на висоті 2700 м., та струтив один великий боєвий літак. Його керманич згинув, двох глядачів полонено. Банфільд та його літак не потерпіли нічого.

Дня 5. серпня пополудни мчав ся неприятельський літак доволі високо в напрямі острова Лісси, їдучи з південного заходу. Близько остроза він запалив ся і впав до моря та потопив ся. Фльотилля торпедовців, яка зараз підплила могла виловити тільки останки з нього, між иншими кусні покривала бальону і ратунковий пас. Хоча довго шукало ся, не можна було знайти ні уратувати нікого з залоги.

(7|8). Дня 6. серпня перед пол. поручник корабля лінійн. Банфільд на гидропляні по довшій воздушній боротьбі у висоті 2.700 м. над заливом Трієстанським струнув великий італійський боєвий літак (Капронія), розправляючись ось так з четвертим ворожим літаком. Літак упав коло коло Сістіяна і згорів. З летунів один згинув, другий тяжко ранений, третий легко.

Звіти німецького ґенерального штабу

На сході.

(1|8). Кілька російських компаній, котрі вішли проти Вульки (над каналом Огинського) знищено наступом німецьких відділів. У битвах на захід від Логишина полонено звиж 70 Росіян. Заострена боротьба артилерії по обох сторонах озера Нобель.

Проти фронту над Стоходом вичерпували сь Росіяни далї в безуспішних наступах. Тричі присилували ми їх огнем до відвороту під Смолярами і на північ від Смоляр. Коло Порска (на півн. схід зелізниці Ковель-Рівне) побито їх протинаступом. Між Вітинцем і Киселином наступали вони 6 разів безуспішно. За посіданє поодиноких ровів коло Вітинця ведеть ся зажертий бій. Полонено 5 офіцирів і звиж 300 жовнірів.

На південь від Турії бої патруль і гранатами ручними.

Війска Лінзінгена полонили в липни 70 офіцирів і 10.996 жовнірів і здобули 53 маш. крісів.

Перед армією Ботмера розбив ся в запірнім огни ворожий наступ на північний захід від Бурканова. Над відтинком Коропця на захід від Бучача жива боєва діяльність. Більших ворожих наступів там учора не було. В послїдних боях полонено 271 Росіян.

(2|8). В північній части фронту не було нічого важного. На південний захід від Пинська Росіяни поновили скріпленими силами свої підприняття по обох сторонах озера Нобель і поширили їх також на околицю Любешева (над Стоходом). Їх зовсім відперто. Кількакратні наступи в области лука Стоходу (на північний схід від зелізниці Ковель-Рівне) зломано вже замикаючим доступ огнем.

Раз-у-раз, не оглядаючи ся на великі втрати в людях, неприятель наступав на наші становища між Вітинцем а Турією. Всі його зусиля остали без успіху.

В области армії Ботмера частинні наступи неприятеля в околици на захід від Вишнівчика (над Стрипою) і коло Велеснева (над Коропцем) остали без успіху.

(3|8). Фронт маршала Гінденбурга: На части північній фронту ніяких особливих подій. Російські наступи по обох сторонах озера Нобля розбили ся. Сильний наступ розбив ся на південних захід від Любешева. Ворожі стрілецькі лінії, котрі йшли вперед здовж зелізниці Ковель-Сарни, прогнано нашим огнем. В лісі Коло Острова (на півн.ч від Киселину) полонено звиж 100 жовнірів.

Готовлені по обох сторонах зелізниці коло Бродів ворожі наступи виконано тільки коло Пониковиці, де їх відперто.

Армія Ботмера. На півд. захід від Велешнева очищено дрібні російські гнізда.

(4|8). Фронт Гінденбурга: На північний захід від Постав присилували ми огнем противника покинути висунені вперед рови і відперли в околиці Апіяглї (між озерами Нароч і Вишів) напади проти становищ наших полевих постів. Коло Сервача, на схід від Горинця і над Щарою на південний схід від Барановичі живі бої ручними ґранатами. Коло Любешева знов розбили ся сильні ворожі наступи. У відтинку Сидовичі-Вілтоцк (?) розвинули ся завзяті бої, серед яких ворог вдер ся до села Рудка Міринська і до сусідних лїній. В протинаступі відбили німецькі і ц. і к. баталїони тай части польських легіонів назад цілий втрачений терен. Вони піймали 301 Росіян, здобули кілька машин. крісів і відперли зновлені російські наступи. Далї на південь, коло Острова і в околиці на схід від Свинюхів серед нашого огня не могли розвинутись ворожі зусиля наступів.

Фронт архикнязя Карла в армії Ботмера. Ніяких особливих подій. В Карпатах посунулись німецькі війска вперед в околиці Копиліса.

(5|8). Фронт Гінденбурга: Проби Росіян переправити ся через Двину коло Дветен ударемнено. Число полонених коло Рудки Миринської зросло до 501.

Над Серетом, на півн. захід Залозець відперто кілька ворожих наступів. Російські відділи, котрі коло Ратища перейшли через Серет, мусіли від протинаступом уступити назад. Коло Медоборів і Чистопадів ворог удержав ся ще на південнім березї.

Фронт архикн. Карла: В успішних боях у Карпатах піймано доси 325 Росіян і здобуто 2 гармати.

(6|8). Фронт ґенерала полевого маршала Гінденбурга: На південь Заріча (над Стоходом) очищено заняту неприятелем піскову засіку. Протинаступи відперто. Полонено 4 офіцирів, 300 жовнірів, добуто 5 машинових крісів. Коло і на північний схід від Залізців Росіяни добули західний берег Серета.

Фронт полевого маршала поручника Архикнязя Карла: А армії графа Ботмера були битви передних сторожий без особливого значіня. Успіхи німецьких війск поширили ся

(7/8). Фронт Гінденбурга. На півн. части фронту не було особливих подій. Ворожі відділи, котрі йшли проти очищеного вчора піскового горба на південь Залуча (над Стоходом) протинаступом відперто. На півн. захід і на захід Залуча були безуспішні російські наступи, на південь ведеть ся боротьба на правім березі Серета.

Наші літничі відділи кинули з заміченим успіхом ботато бомб на громаджене військ на зелізниці Ковель-Сарни і на північ її.

Фронт арх. Карла. В армії Ботмера положенє на загал незмінене. В Карпатах наші війска здобули гори Плаік і Дересковата (над Черемошем).

Зі світа.

З Австро-Угорщини і Німеччини.

В польських часописях появила ся відомість про те, що Австро-Угорщина і Німеччина мають на днях оповістити важне рішенє про справу Польщі, дуже користне для Поляків. В послідних днях одначе пишуть часописі, що то рішенє в польській справі відложено.

В Росії.

Мали відкрити тайні організації українські, які працювали потайки для справи Українців в Росії. Про се пишемо на иньшім місци.

В Англії.

Все ще не полагоджено справи Ірляндії (Ірляндія остров під англійською владою, який змагає до независимости від Англії). Дня 3. серпня страчено засудженого на смерть одного з провідників ірляндського визвольного руху Кезмента. Через те ворожнеча між Ірляндцями і Англійцями ще більше заострила ся.

У Франції.

Вибрано з поміж парляментарних послів комісію зложену з 30 членів, яка має контролювати порядки в армії.

Румунія.

Румунія до тепер ще не рішила ся, чи їй воювати. Оповідають що в послідним часї вдоволені із становища Румунії осередні держави і їх неприятелі. Румунія закупила вже в Німеччині і Австро-Угорщині вугле — та замовила його і в Росії. Чекає вона до кого оберне ся воєнне щастє. Австро-Угорщина і Німеччина не лякають ся рішеня Румунії проти них. Румунське правительство перечить немов би воно звязало ся з Росією і її союзниками.

Володимир Бирчак.

ВОРОГИ.

— „Мій друже! Як страшно грають гармати! Гремлять гармати без уговку, гремлять всі кріси раз у раз, жумлять машинові. За ходить сонце червоною загравою, красить все небо. За нами пожежі й чорні стовпи диму, що сягають висше хмар. За нами чорні бовдури диму, що котять ся, як филі повені, по небі. Они заступили нам ясне сонце й два дні не бачили ми його. Туга й сум насіли на наші душі, кров, яка проливаєть ся довкруги, роздражнює ще більше.

Вчора впав дощ, дощеві хмари змішали ся з бовдурами диму й дощ впав чорний. Все довкруги почорніло й ми. Чорні ниви, що ще недавно зеленіли ся, чорні сіножати, що прикрасили ся всякими цвітами і цвіт ябдені й те місто, що з нього утік ворог. І се письмо, що пишу до тебе, чорне від моїх рук. Та вости. Два дні не бачили ми сонця, аж нині виглянуло, ми втішили ся. Оно зачервонило все небо.

„Гармати грають, не грають а стогнуть та ревуть. Не буря се, як вся природа розшаліє — а чисте пекло, жадне крови й молодого людського житя. Клекотить скажене, реготчеть ся, кричить та гремить: Житя! Житя молодого! Гу-гу! Гу-гу! — в оден тон зливають ся гарматні вистріли. Гу-гу! Гу-гу! — від рана до пізної ночи. Гу-гу! Гу-гу! Жумлять над ухом стріли, розприскують ся шрапнелї, гу-гу — орють поле гранатами. Від ранку до пізної ночи, від ночи до ясного ранку. Гу-гу-у у — в одно та одно...

Ось так писав в рові на полевій картці Німець Йоган до свойого друга. Саме перед хвилею був приступ, який відперто й на хвилку настала тиша. Ще тільки на ліво греміли гармати й кріси — буря віддаляла ся. Слава Тобі, Боже! Що й сим разом минуло ся!

Написав тих кілька слів на картці, перечитав. Недоладно! Так жовнір не сміє писати — та відложив картку і почув змученє у всім тілї. В ушах ще греміло й гуло. Ще хвилями причувало ся, щось жумнуло над ухом! Щойно тепер ставав собі здавати справу, як близько був смерти. Спер ся до стіни рова й тупо дивив ся перед себе. За ними був сосновий прилісок й білі цвіти суниць, перед ними поляна, на якій колосило ся збіже, за збіжем ті поля, що вдерли ся в границі Австрії, а яких вони тепер виганяли. Придивляв ся почорнілим нивам збіжа — без думки. Підвів очи в гору, його голова досягала саме конаря грубого дуба, що самітний виріс край соснового ліса, попри того дуба бігли рови, Йоган стояв саме біля дуба. Хто зна, чи саме не сему дубови завдячував житє, йогож гиля висали пошматовані. Глянув — там грала ся вивірка, перескакувала з гильки на гильку. Відки тут взяла ся? Не вжеж була тут і в часї боїв? Однаково грала ся, коли прискали шрапнелї й жуміли машинові кріси? Війна її тут заскочила!

— Гей, ти диви ся! — крикнув до сусіда вказуючи на вивірку.

— Німе, не знає, що тут дієть ся! — відповів сусід, прикучнувши й запалюючи люльку. — Німе тай годі!

— Ану чи вцілю? — промовив иньший.

— Збожеволів! Живе сотворінє буде він стріляти! — сказав на те Йоган.

— А ті не живі? — і сусід показав пальцем в сторону піль зарослих збіжем, на яких бігли російські рови.

— Вороги, пси! — відповів Йоган — вдер ся в край наших союзників й ми тепер його виганяємо! — й далі глядів за вивіркою. Та вже по хвилї щезла вона з перед його очий, не шукав її далі. — Так, се є ворог! Бог казав: не кради, а той вдер ся в чужі землї, значить: крав. треба було його прогнати. О ті пси! — Ще раз глянув на картку, яку написав до друга, роздер її і став нову писати. „Відважно йдемо вперед! Крок за кроком вириваємо йому землю, все вперед, ніколи в зад!... — Як втім ізнов загреміло. — Бий собі здоров! — подумав Йоган, як знов луснуло, біля нього; дуб, як би мав крила злетів, тяжко стогнучи, в гору і — все щезло.

...Прокинув ся по дневи, чи по двох — не знав, боліли груди, хоч кровавої рани ніде не було. Лежав на якімсь возі, побіля нього лежав один з тих, яких досі вважав ворогом і якийсь австрійський жовнір. Віз котив ся до гори, перед ними довгий ряд таких самих возів з німецькими, австрійськими й російськими жовнірами, всі позавязувані, сиділи, лежали; вози їхали звільна. Оглянув ся — за ними теж довгий ряд таких самих. Бовдури диму були далеко за ними, вози їхали якимсь містом, по якого улицях проходжували ся жовніри. Закусив уста. Три тижні бив ся без перерви — а от добив ся, що попав в полон і тепер їхав разом з тим о! На однім возі! В неволї!

Груди боліли, серце стискав жаль. В тій хвилї він міг вже не жити, все кинути — а світ однаково йшов би своїм шляхом, бож щож значить ся одиниця?! Він міг був перестати бути — а світ і діло однаково остали б. Хоч кільки то ниток не лучило його з тим світом, аж нині почув з їх, коли здаєть ся, зближала ся смерть. Ось так і здавало ся йому, ті ниточки, що вязали части світа з його серцем, тепер напружували ся і в серці він чув біль. Жінка, дрібні діти, знакомі, зачаті діла... Передше коли нераз думав про смерть від кулї, байдуже згадував про жінку та діти. Згину — не вже-ж она сама не дасть собі ради в житю? Згину — не вже-ж самі діти не виховають ся? Кільки ж то зросле сиріт і ще на яких людий не виросли? Так думав нераз — нині почував як з ними він звязаний, почував як дуже він їм потрібний, як без нього они не дадуть собі ради. Щоб ще хоч їх побачити, побачити свою рідню, свій дім, свою вітчину — а не згинути десь тут, в неволї, чорт зна куди його везуть. Щоб ще жити!

Споглянув на російського жовніра, що лежав побіч нього. Все коли віз стукав об камінь, Москаль постогнував, ловлячи себе за коліно. Значить ся: там його зранено, але як? Чи дуже се болить його? Цікаво б се знати — думав Йоган, хоч і самому було дивно. Се ж був його ворог, з яким бив ся, до якого стріляв як до дикого кота на ловах! А все таки!.. Глянув на руку Москаля й на його пальці. — Рука в Москаля така самісінька як і в мене! — подумав Йоган і йому самому стало дивно від такої думки. Не вжеж він міг думати, що в того буде рука иньша? Отже-ж він такий самий чоловік! Такий самий — а таки!... Били ж ся! Вбивали ся, як на ловах вбиваєть ся звірину — та звірина сиділа тепер проти нього, так само дихала, жила, думала... І в тій хвилї ворожнеча десь щезала з його душі, до ворога почував милосердє, співчутє...

Був рад зачати розмову, та як? З ворогом? Проти нього сидів Австрієць, що дрімав. На нього підвів Йоган свої очи, сіпнув і спитав?

— Як там наші? Ми-ж били ся разом, брате. Хто взяв кого? Ми їх — показав на Москаля — чи они нас?

— No capisco tedesco. Я з Істрії.

Ось і біда! Йоган звернув свої очи на Москаля. Та як його питати? А все таки й він чоловік й його болить рана... однаково червону проливали кров...

— Хто кого побив? Ми чи ви? — спитав несміло та тихо, немов би питав сам себе.

Той мовчав.

— Хто кого побив? Хто пішов вперід? — спитав в друге, виразнійше.

— Нє панімаю.

Їхали далї. З міста в село, зі села знов в якесь місточко. Мовчали. Йоганови так і тиснула ся сотка питань. Де саме тепер були? Се ще Австрія, чи може вже Росія? Куди їдуть? Куди їдуть? Де шпиталь, до якого їх везуть? Як там обійдуть ся з ними? Вратують їх житє? Чи так вестимуть і везти аж кудись на Сибір, а тих що помруть, при шляху ховатимуть? А потім, що за чоловік був той Москаль? Мав жінку? Діти? Болить його рана? Мав надію видужати? А потім: і про себе хотів розказати.. Оставив хору жінку, діти... Розмовити ся хотів з ким близьким про них — а то вже чи не три дні не промовив слова, не розмовив ся, хоч був між людьми...

Правда, часом Москаль зачинав розмову, подавав воду, помагав обернути ся... Рана боліла все більш і більш, не рана — а цілі груди, які, здаєть ся, конар дуба роздусив. Приходили хвилї отупіня, коли тратив свідомість, коли-ж будив ся, першою думкою, що будила ся, було: я жити вже не буду. Москаль теж постогнував.

Йоган глянув, Москаль дивив ся на нього якимись дивними очима, в яких було видно співчутє і приязнь. Москаль вказав на свої груди, а потім на волосє, продовжив його як у жінки, а потім на спідницю.

— Жінка! — подумав Йоган. — Така що так о бавить діти.

— Да, да. Є в тебе жінка?

— Є! — і Йоган потакнув головою. — Жінка є і троє — і він показав на пальцях. — Найстарший хлопець — і він показав на зріст, потім зложив руки як би тримав книжку...

— Ходить до школи...

— Друге дівчинка, шиє, а така... А в тебе є?

Москаль показав на пальцях: пятеро... Таке, таке.. таке.. — а потім вказав рукою на груди Йогана й спитав, скривлюючи ся від болю, — тебе, тебе болить?

Йоган потакнув і підложив руки під голову, немов би спав: прийдеть ся умирати.

— І мені! — вказав Москаль рукою на себе. Куля прошила ногу... ятрить ся... ось диви — й він вказав на ногу обвязану закрівавленим бандажом.

Українці в Росії.

Із Стокгольму доносять, що в Петербурзі і Київі відкрила російська поліція тайні українські організації політичні, які стоять під підозрінєм, що стремлять до піднятя оружного повстаня українського супроти Росії. Один з українських тайних комітетів видавав від місяців агітаційні письма для підготовленя України.

Такий зміст донесеня стокгольмського кореспондента. Чи справді маємо у відкритях російської поліції діло з широко закроєною українською діяльностию за визволенє України, чи се тільки умисне правлячі круги проголошують такі вісти, щоби мати причину до нових переслідувань українства, досі невідомо. На всякий случай певне є що Українці в Росії також не опускають рук, але працюють для української справи серед трудних обставин. І так ще з весною 1915 р. уладжено народну українську виставу в Петербурзі, при чім видано книжку про розвиток українства в Галичині. В літі 1915 вручила українська делегація російському правительству пропамятне письмо з домаганем українських шкіл в Росії. В Москві видає ся журнал про українські справи „Украинская Жизнь". Святкують ся теж народні свята: в Київі відбуло ся свято з приводу смерти Івана Франка.

Як бачимо і в Росії іде жива праця тамошних Українців для народної справи.

Коротка історія і вислід двох літ війни.

Загальна світова війна розгоріла ся з почаком серпня 1914 р. Зараз після виповідженя війни рушили Німці усею силою на Францію. В побідним поході заняли Бельгію і північну Францію та дійшли майже під мури Парижа. Наслідком того не могли так добре охоронити своєї границі від Росії і тому російським війскам повело ся заняти досить велику область східної Прусії — а в Австрії перейти через Галичину і станути під Краковом. Від сеї пори вже нема ні з одної воюючої сторони ні з другої через якийсь час ніяких великих походів вперед, боротьба веде ся на одній лінії, в укріплених становищах.

З часом Німці відступили з над ріки Марни і подали ся трохи взад станувши на сильних становищах, які з малими виїмками держать досі. Росіяни пішли в Карпати та за всяку ціну хотіли їх перейти і дістати ся на Угорщину. В Карпатах бороли ся цілу зиму.

В тім самім часі австро-угорські війска воювали на полудни з ріжним щастєм проти Сербії і Чорногори. В осени ще 1914 р. станула по стороні осередних держав Туреччина.

Весною 1915 р. почала ся велика офензива осередних держав себто Німеччини і Австро-Угорщини. Під Горлицями, в західній Галичині, проломили німецькі і австро-угорські війска російський фронт і російські війска мусіли уступити з Галичини. Наслідком побіди славного німецького вожда Гінденбурга на мазурських озерах ще передтим уступили Росіяни з Прусії. Тепер почали німецькі і австро-угорські війска своїм вирівнаним фронтом напирати на російські армії, які відступали взад. Підчас сього походу заняли союзні війска Галичину по Стрипу, Польське Королівство, Курляндію, часть Литви і часть української Волині. Дійшли вони до Двини, до литовських озер, до багнистого Полісся, до ріки Стира на Волині, до Стрипи в Галичині і тут стояли цілу зиму і весну.

Саме підчас того походу осередних держав війна проти Австро-Угорщини Італія і спрямувала свій похід на Трієст і Тридент, який здержували австро-угорські війска.

В осени 1915 року Німеччина і Австро-Угорщина ударили на Сербію і Чорногору. Війска обох держав під верховним проводом німецького генерала Макензена перейшли Дунай. На Сербію тепер пішла війною і Болгарія, якої війска получили ся з німецькими і австро-угорськими. Сербію побито протягом не цілих двох місяців, а опісля занято Чорногору і Альбанію. Відтак здержано дальший похід і на границі Греції стоять проти себе дотепер з одного боку німецькі, австро угорські і болгарські війска, а з другого англійські, французькі, італійські; недавно привезено там і російські війска.

Весною Англійці поїхали свою випраму на морський пролив Дарданелів коло Царгороду і потерпіли невдачу від турецьких війск в Мезопотамії. Одночасно повело ся Росіянам в битвах з турецькими війсками заняти в Арменії кріпость Ерзерум і Трапезунт.

З кінцем лютого Німці почали облогу французької кріпости Вердену. Тут з часом заволоділи вони деякими важними фортами. Щоби облекшити Французам під Верденом, Англійці на пограничу Бельгії в Франції почали наступати проти німецького фронту. Англійці і Французи понесли в тих битвах велечезні втрати і сорозмірно малі успіхи, бо Німці були приневолені тільки трохи взяти назад свої становища, але побідити ся не дались.

В маю 1916 почала ся австро-угорська офензива проти Італії. Та свій похід вперед мусіли австро угорські війска здержати, тому що російська армія на сході велики силами ударила з початком червня на німецькі і австро-угорські віска на сході, на волинськім і східно-галицькім фронті. Тяжкі бої ведуть ся тут до нині. Росіянам повело ся відперти німецькі і австро-угорські війска взад в декількох місцях та віднести місцеві успіхи, яких не перечать німецький ні австро угорський штаб та досі вони рішаючої побіди не віднесли. І так між Стиром і Стоходом відперли вони взад союзні війска яких 25 кільометрів, в области Луцька добули Росіяни 30 кільометрів в західнім напрямі і тільки-ж само в области Дубна—Бродів. На полудне від Дністра в области Коломиї пішли російські війска 50 кільометрів вперед а на лінії Хотим—Чернівці—Кімполюнг посунули ся на 60 кільометрів вперед. Одначе сі успіхи не мають ще рішаючого значіня для боїв на російськім фронті.

Загальний вислід дволітної світової війни на основі урядового німецького обчисленя є ось такий:

Осередні держави обсадили досі з неприятельських областий в Европі: в Бельгії кругло 29.000 квадрат. кільометрів, у Франції 21.000 кв. км., в Росії 280.000 кв. км., в Сербії 87.000 кв. км., в Чорногорі 14.000 кв. км., — загалом кругло 431.000 кв. км. Неприятель обсадив в Альзаті кругло 1000 кв. км., в Галичині і Буковині 21.000 км. кв. — разом 22.000 кв. км. З кінцем першого року війни се відношенє в числах було 180.000 до 11.000. Число бранців, що находить ся тепер у всіх державах почвірного союза, виносить разом 2,658.203, підчас коли перед роком виносило 1,695.400. Російських жовнірів є в полоні 1,981.631, а офіцирів 13.294. В Німеччині є ось такі воєнні добичі: 11.000 гармат, близько 5,000.000 гарматних стрілень, більше як 9000 муніційних возів і них, $1^1/_2$ міліона крісів і стрільб, більше як 4.000 револьверів і пістолєтів, понад 3.000 машинових крісів. Серед сеї добичі не вичислено незчислимої скількости гармат і машинових крісів, які сейчас після добутя ужито проти неприятеля. Вкінци треба згадати, що з німецьких ранених яких лічено в шпиталях, 90% стало ся знова здібними до служби.

Коли зажаленя до адміністраційного Трибуналу будуть успішні?

На днях одержало Намісництво з міністерства внутрішних справ письмо (рескрипт), в якім зазначено, що найвисший Трибунал адміністраційний відкинув зажаленє одного військового проти відказаня його родині причинку з причини недостачі приписаних услівий. Се стало ся тому, що зажаленє було внесене за пізно і не відповідало по своїм змісті і формі законним приписам. Адміністраційний Трибунал тільки тоді може розглядати таке зажаленє, коли воно є внесене найпізнійше 60 днів по виданю орečеня адміністраційною властию (причинковою комісією при старостві) і коли воно формою і змістом відповідає законним вимогам, передовсім є підписане адвокатом.

Дуже часто зажаленя є за пізно внесені або не мають приписаних вимогів їх відкидає адміністраційний трибунал. А не знають військові і їх родини, що істнують по містах повітових господарські бюра помочи які дадуть людям потрібну правну поуку і поміч. Про такі бюра нехай наші люди питають в старостві або у священиків, учителів, які їх туди справляють.

Про се пригадуємо нашому селянству. Згадані бюра помочи охочо посередничать безплатно в справах осіб військового стану, що стоять під оружем. Між иншим в случаях, коли подане мусить бути підписане адвокатом, підпис той можна дістати за посередництвом згаданого повітового бюра, або громадського, — а як кому догіднійше — краєвого.

НОВИНКИ.

Приют для недужих У. С. Стрільців у Львові при вул. Петра Скарги ч. 2 а який остає під зарядом Збірної Станиці У. С. С. у Львові і про який ми вже нераз писали, повнить безперервно далі свою гарну задачу. Ординуючий лікар д-р Овчарський не жалує своїх трудів, а помагає йому підхорунжий і медик Щуровський, який є комендантом приюта. Господарством займає ся п. Олена Косевичева. Стан хорих виносить тепер пересічно двайцять мужа. Лікар приюта і п. Косевичева трудять ся безкористозно, але з огляду на гарну ціль сеї інституції пригадуємо нашому громадянству, щоби і на далі приходило з помочію в грошах на руки комісаріяту У. С. Стрільців у Львові, ул. Зіморовича ч. 21., а в харчевих жертвах і полотном на руки управительки приюта Вп. Олени Косевичевої.

Відзначенє У. С. С. Міністерство війни висказало осібним письмом четареви Дм. Катамаєви, командантови Збірної Станиці У.С.С. у Відни, за взірцеве сповнюванє служби підчас війни в імени найвисшої служби своє похвальне признанє. Цісар позволив приняти і носити німецьку воєнну медалю хоробрости десятникови У. С. Р. Омеляновн Білинському.

Зелізні 20-сотиківки. „Wiener Zeitung" оголошує розпорядок міністерства фінансів в справі стягненя 20 сотикових ніклевих монет з обігу, як також розпорядок того-ж міністерства в справі виданя 20 сотиківок з зеліза.

В справі збіжевих комісіонерів. Краєвий Союз господарсько-торговельних спілок у Львові ул. Зіморовича 20. поробив стараня о одержанє заступства Воєнного Закладу обороту збіжем на українські повіти Галичини. Українці, котрі хотіли би спізділати в тій справі з філіями і Спілками Союза та філіями тов. „Сільський Господар" яко комісіонери зглядно підкомісіонери (на часть повіта) зволять Союзови подати безпроволочно свою докладну адресу, занятє, вік, знанє мов та відношенє до військової служби (нездатний, чи звільнений і на який час).

Як Англійці і Французи хотять знищити жива в Німеччині? Німецькі часописі подають донесенє генеральної команди 7. корпусу армії: „Як довідуємо ся з певного жерела, творить ся окремий англійсько-французький летничий корпус, який як тільки в Німеччині доспіє збіже і наступить довша посуха, має кидати на поля запальні бомби, від котрих наступив би пожар збіжа. Подібні бомби кидано вже на покриті збіжем поля Болгарії. Тепер, як бачимо, той сам спосіб боротьби має бути приміняний на ширші розміри до Німеччини. Ще трохи, а „в імя культури" готові летіти на нас бомби з бацилями холери, чуми і т. д."

Присуд в справі чеських послів. Дня 30. липня покінчив ся по чотирнайцяти днях процес у віденськім дивізійним суді краєвої оборони проти послів до державної Ради: Хоца, Буржіваля, Войни і Нетоліцкого про злочин співвини в державній зраді. Розправа була явна. Основою доходжень, переведених військовою прокураторією, були власноручні записки професора Масарика, що утік за границю; сі записки сконфісковано підчас окремого поступованя о державну зраду проти Масарика. Підсудних признано винними і засуджено їх на тяжку, заострену вязницю, а

іменно: Хоца на шість років, Буржіваля на пять, а Войну і Неголіцкого на рік. Оборонець д р Амброз з Оломунця зголосив жалобу неважности і відклик.

Російська управа в окупованій Галичині. „Русское Слово“ доносить: Член державної ради Трепов працює над впровадженєм цивільного заряду на окупованих землях. Права ген. Трепова є такі самі, як і бувшого генерал-губернатора Галичини Бобрінського. Трепову поручено впровадити лад на здобутих землях без кривди для інтересів місцевого населення. Губернії волинська і подільська не будуть прилучені до генерал губернаторства Галичини. Сейчас по приїзді має Трепов зорганізувати урядничі кадри та займеть ся справою помочи зруйнуваному населеню. При боці генерала будуть працювати місцеві діячі. Вони мають помагати правительству при впровадженю порядку. Підставою політики Трепова має бути прихильність зглядом всіх націй та суспільних чинників в краю.

Приготовання на приїзд царя в Чернівцях. Один з воєнних кореспондентів доносить: Втікачі з Буковини доносять, що в Чернівцях з дня на день ждуть приїзду російського царя Миколи II. День приїзду держать власти очевидно в найбільшій тайні. Приготовлєня вже пороблено. Отже в перший мірі споваджено з Росії масу поліції й тайних агентів. Як можна вносити з приготовань, має цар замешкати в митрополичій палаті. Населенє дістало приказ приговити хоругви в російських красках. Генерал-губернатор видав послідними днями кілька розпорядків, між ними заборону уживати української мови. Дальше велів Трепов зняти з ратуша австрійського орла. При усуваню орла лучила ся нешаслива пригода. Кількох російських жовнірів, які були зайняті відмонтованєм орла впало та потовклось. На склепах в Чернівцях видно майже виключно російські написи; німецькі вивіски усунено.

Великий Люблин. „Ziemia Lubelska“ подає отсей комунікат: „Із міродатних сфер одержуємо відомість, що ц. і к. воєнний заряд на основі повновласти від начальної команди армії приступає в перші роковини занятя Люблина австро-угорськими військами до праці над сотворенєм Великого Люблина. До теперішного міста мають бути получені сусідні сільські громади. Власти сподіють ся, що сотворенє Великого Люблина буде приняте як доказ постійного змагання ц. і к. військового заряду до розвитку і розцвіту Польщі.

Як було перед 50 літами. По скінченю австро-пруської війни одна німецька часопись з 31. 1866 р. доносить: Від суботи ціни предметів поживи подешевіли. Яйці продавали по 1 зр. за 55—62 штук. Ціна бараболь упала з 12 на 3 зр. за корець. Фунт масла коштує 55 крейцарів, отже ціна впала на половину, за те наслідком злого урожаю жита подорожіла житна мука. Селяни привозять до міста невимолочені снопи і продають їх за солому, бо кажуть, що молоченє не оплатить ся.

Скількість військ у Франції і Німеччині. З німецької військової сторони доносять: У французькій армії дасть ся запримітити недостача жовнірів. В послідних часах в цілій піхоті знесено по одній баталіоні і одній компанії, а жовнірів тих ужито до доповненя нових формацій. Здаєть ся, що будуть вислані на фронт рекрути уроджені в р. 1897. Втрати Французів оцінюють під Верденом на 350.000 жовнірів, над Соммою 120.000, англійські втрати над Соммою перевисшають 350.000. В протиставленю до того не можна говорити про недостачу жовнірів в Німеччині. Наших рекрутів з річника 1917 нема ще на фронті. Їх ще йно вправляють а з річника 1918, себто уроджених в 1898 р. не покликано ще до перегляду. Німецькі баталіони і компанії мають повне число людий.

Попи для Галичини. Російські газети доносять, що православні духовні, які були вислані до Галичини підчас першої окупації, а пізнійше евакуовані до Росії, одержали від архіепископа Евлогія припорученє, щоб були готові до повороту на свої галицькі парохії.

Галицькі зелізниці в занятих областях. Паризький дневник „Matin“ доносить, що супроти добутя російськими військами нових зелізничих шляхів в Галичині поручило міністерство комунікації в Петербурзі начальникови південно-західних зелізниць займити ся організацією нового заряду галицьких зелізниць. До сіти південно-західної области є прилучені отсі нові зелізничі лінії в Галичині: Гусятин - Копичинці Вигнанка - Чортків і Вигнанка Пятигірці-Озеряни.

Вибух в американській фабриці муніції. У фабриці муніції на одним з островів в новойорськім заливі вилетіло з приводу вибуху у воздух 100 вагонів муніції. В цілім Ню-Йорку відчуто потрясенє. Богато людий згинуло. Дсєі привезено до шпиталів 75 ранених. Як зачувати, найперше займив ся огонь на складі муніції, а опісля перекинув ся на корабель, який був наладований шрапнелями і гранатами; горіючі стрільна спричинили вибух динаміту у зелізничих возах. Цілий остров вкритий звалищами і руїнами.

Жито петкуске, оригінальне жито професора Чермака і **ческу пшеницю,** на насіннє, так вагонами на збірні замовлення, як і подрібно, достарчає **Краєвий Союз господарсько-торговельних Спілок, Львів, Зіморовича Ч. 20.** Ціни на жадане оборотно.

41 ДИРЕКЦІЯ.

Шукають:

Михайло Кривий шукає за своєю женою Гафією з Гаїв розтоцьких. Хто би знав про неї, най напише на адресу: Michael Krywyj, k. k. Baracken-Lager Nr. 5. Gmünd Nieder-Österreich.

Марія Химчак чекає з дітьми на відомість від свого чоловіка Стефана. Хто знає його адресу най подасть Марії Химчак, k. k. Baracken-Lager Nr. 5. Gmünd Nieder-Österreich.

Клімка Роздольська Gmünd, k. k. Baracken-Lager Nr. 5. Nieder-Österreich, пошукує свого чоловіка Олекси.

Олекса Бенцал, Gmünd, k. k. Baracken-Lager Nr. 5. Nieder-Österreich, чекає на відомість від своєї доньки Марії з Гаїв розтоцьких.

Анна Газдзіцка, шукає за своєю донькою Анною. Хто би чув про неї най напише на адресу: Анна Газдзіцка k. k. Baraken-Lager Nr. 5. Gmünd, Nieder-Österreich.

Всі ті пошукувані виїхали перед війною до Америки на заробок.

Михайлина Войцеховска з двоїма дітьми з Могильниці повіт Теребовля — шукає свого мужа Петра, який від початку війни служив при 15. полку інфантерії. Хто би чув про него най напише на адресу: Michaline Wojciechowska, Reding 36. St. Stefan bei Wolfsberg — Kärnten.

Пошукую свого сина **Івана Михайлюка** з Мушкарова, повіта Борщів. Асентерований 11. вересня року 1915. Хто знає про єго побут у війську, прошу ласкаво зголосити на мою адресу: Митро Михайлюк Abt. Lichtenwarth Meierhof Nied-Östr. 42

Нові правила о обороті насінем збіж і стручкових плодів.

Ціс. розп. з дня 11. червня 1916 Вад. ч. 176 про займанє тогорічного жнива полишив в § 4 управильненє обороту насінєм збіж і стручкових плодів Міністерству рільництва. На основі сій видало Міністерство рільництва дня 26. липня 1916 взд. ч. 233 дотичний розпорядок.

За збіже треба уважати по думці висше наведеного ціс. розп.: пшеницю, оркиш, жито, ячмінь, гречку, овес, просо і кукурудзу; за стручкові плоди: горох, бобоваті (фасолю і біб) сочевицю і вику.

Мін. розпорядок ділить насінне збіже на чотири роди:

1) насінне збіже власної годівлі (збіже оригінальне), яке походить зі заведень управляючих уміле плеканє насінь, признаних такими Мін. рільництва.

2) перший відсів оригінального насіння.

3) насінне збіже признано за добірне насіннє оцінюючими Комісіями для насінь,

4) звичайне насінне збіже.

Відповідно до рода насіння установляє Мін. розп. додатки до цін на збіже, які як ціни відбору управильнює нижше наведений Мін. розп. з дня 15. липня 1916 взд. ч. 219.

Додатки сї виносять при кождих 100 кг.

1) При оригінальнім насінню 15 кг.,

2) При першім відсіві оригінального насіння 8 кг. додаток сей можна побирати:

а) коли розходить ся про озиме насінє по 15. падолиста 1916,

б) коли розходить ся про яре насінє по 15. цьвітня 1917.

3) При насінню признанім за добірне додаток 6 К, який можна побирати від озимих і ярих родів у висше наведених реченцях.

З огляду на те продажа насіння 2 і 3 ої категорії можлива лиш за посередництвом воєнного заведеня для обороту збіжем зглядно його органів (комісіонерів) кошта набутя свого насіння прибільшують ся, бо купуючий мусить оплатити признані заведеню провізії.

4) При звичайнім насіннім збіжу виносить додаток 3 К. Звичайне насінне збіже доставлятиме прямо воєнне заведенє для обороту збіжем сим рільникам, які з власної продукції не можуть покрити свого запотребования насіння або тим, які в господарськім інтересі мусять змінити насінє (небезпека повної дегенерації збіжа, заходить особливо у збіж заплідньованих чужопильно н. пр. жито).

Мін. розп. дозваляє виміну насіння того самого рода між господарями, які з власного збору можуть обсіяти свої поля. На виміну насіння між господарями тої самої громади дозволити може начальник дотичної громади, між господарями ріжних громад того самого повіту — староство між господарями ріжних повітів або країв Краєва політична власть зглядно дотичні краєві політичні власти.

В подібний спосіб ділить згаданий мін. розп. і стручкові плоди на 4 категорії, признаючи кождій з них відповідні додатки.

Мін. розп. з дня 15. липня 1916 В. з. д. ч. 219 установлює слідуючі ціни відбору на збіже і плоди стручкові сьогорічного збору:

I) За збіже доставлене по 15. грудня 1916 числячи за метричний сотнар:

За пшеницю або оркиш	38	кор.
„ жито	31	„
„ сумішку жита і пшениці	31	„
„ броварний ячмінь	36	„
„ пашний ячмінь	32	„
„ овес	30	„

II) За збіже доставлене по 15. грудня 1916, належить ся за каждий сотнар:

За пшеницю і оркиш	35	кор.
„ жито	29	„
„ сумішку жита і пшениці	29	„
„ броварний ячмінь	33	„
„ пашний ячмінь	29	„
„ овес	28	„

III) Независимо від часу достави устійнює висше наведений міністеріяльний розпорядок ціни відбору за метр. сотнар за просо 28 К, за горох і сочевицю 55 К, за чільні бобоваті (фасолї і біб) 40 К, за вику 26 К.

Краєве Товариство господарське „Сільський Господар“ у Львові.

Ширіть „Свободу“!

Переписка адмінїстрацї.

За посліплатою почта пакунків тепер не приймає, тому не можемо висилати „Евангелія“ за посліплатою. Просимо ласкаво рівночасно з замовленєм прислати гроші. — Адмінїстрація „Свободи“, Львів, Ринок 10.

НАДІСЛАНЕ.

Оголошеня.

Для тих, що оголошують ся, подаємо до відома, що у нас є така тарифа:

Оголошеня звичайні за стрічку одношпальтову дрібним друком або її місце 20 с. — Надіслане за стрічку дрібним письмом або її місце 60 с., в оповістках 80 с., в части редакційній 1 К. Повідомленя про вінчаня, заручини і т. п. по 1·50 К за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошеня за слово 6 с., найменше 60 сот. Слова грубшим друком числить ся подвійно. Передплата і :: :: належитість за інсерати платні у Львові. :: ::

Матеріяли до календаря „ПРОСВІТИ“ на р. 1917.

З огляду на те, що календар „Просвіти“ на рік 1917 має появити ся значно скорше, ніж се було можливо зробити в сім роцї, проте Товариство „Просвіта“ просить Вп. наших письменників надсилати:

1. **Оповіданя, новелї, нариси і т. п. найбільше на** пів аркуша друку, зглядно на 450 віршів у два стовпцї (8 сторін друку) теперішного формату календаря.
2. **Короткі статї на актуальні теми,** ілюстровані по змозі фотографічними знимками або вільноручними рисунками.
3. **Фотографії відзначених військовою властю Укр.** Січ. Стрільців, а крім сего також жовнірів які поза У. С. С. служать в армії, осіб, котрі, перед війною визначили ся громадянською діяльностю, з додатком найважнїйших дат з житя і діяльности.
4. **Військову термінольоґію** (зброя, походи, подїл війск, поодинокі частини оружя і т. п.)
5. **Фотографічні знимки** всего на тепер є актуальне.
6. **Самостійні, власноручні** рисунки пригожі для календаря.

Приняті твори будуть ремуноровані після принятої товариством норми.

Товариство „Просвіта“
у Львові, Ринок ч. 10.

З друкарні „Діла“ Львів, Ринок 10. Видавець: „Дїло“, стов. вар. з обм. пор. За редакцию відповідає: **Др. Степан Барап.**